

TEOLÓGIA KATASTROFY V KNIHE JÓB

Pavel HANES

Comment [PH1]: 21. 9. 2002

0. ÚVOD

0.1 Kniha Jóbova a problémy dnešného sveta

Príbeh spravodlivého Jóba s jeho otázkami sa stal súčasťou našej literárnej "výbavy". Dostal sa do príslovia a porekadiel, takže sa môže stať dobrým východiskom pre diskusiu na tému biblická teológia katastrofy aj v súčasnej sekularizovanej kultúre. Hoci je súčasťou židovského aj kresťanského kánonu Písma, jej dej sa odohráva mimo územia Izraela a neobsahuje žiadne zmienky o patriarchoch ani o Mojžišovom zákone. Obsahuje predovšetkým znalosti odpozorované zo života a prístupné celému ľudstvu prostredníctvom svedomia a zdravého rozumu. Tento jej múdroslovný charakter je ďalším kladom pre použitie v rozhovore s človekom dneška.

Na druhej strane kniha je plná básnických obratov a obrazov súvisiacich s dávnym a geograficky vzdialeným spôsobom života. Modernému čitateľovi sa tu často stráca niť argumentácie a kniha ostáva len exotickým dokumentom o exotických ľuďoch z čias dávno minulých.

Cieľom tejto štúdie je upozorniť na pozoruhodne relevantné otázky a odpovede, ktoré môže súčasnosť nájsť v knihe Jób, ak dokáže preložiť staroveký text nielen do súčasnej reči, ale aj do súčasných myšlienkových postupov.

0.2 Pojem "katastrofa" v LXX

Slovenský pojem "katastrofa" je prakticky transliteráciou gréckeho slova katastrofh,, ktoré Septuaginta používa na miestach, kde hebrejský text má slová s významom "zničenie"

(hk'peh]), "pád" (hs'WbT.), "usmrtenie" (vp,n< xql), "nešťastie" (dyae) "spustošenie" (ddeAv):

LXX

Gen 19:29, evk me,sou th/j katastrofh/j evn tw/
katastre,yai ku,rion ta.j po,leij

2 Kron 22:7, kai. para. tou/ qeou/ evge,neto
katastrofh.

Pr 1:18 h` de. katastrofh. avndrw/n parano,mwn
kakh,

Pr 1:27h` de. katastrofh. o`moi,wj kataigi,di parh/

Jób 15:21 o[tan dokh/ h;dh eivrhneu,ein h[xei
aувtou/ h` katastrofh,

Jób 21:17 evpeleu,setai de. aувtoi/j h` katastrofh,

Hebrejský text

~yrI['h,-ta, %poh]B;
hk'peh]h; %ATmi

Why"z>x;a] ts;WbT.

ht'y>h' ~yhil{a/meW

Pr 1:19 `xQ'yI wyl['B.

vp,n<-ta,

ht,a/y< hp'WsK.

~k,d>yaew>

`WNa,Aby> ddeAv

~AIV'B;;

~d'yae Amyle[' aboy"w>

Tento rozsah významov dobre vystihuje materiálny, spoločenský aj osobný aspekt slovenského pojmu a hodí sa k definícii *Krátkeho slovníka slovenského jazyka*, ktorý slovo "katastrofa" vysvetľuje ako "náhle veľké nešťastie, pohroma: prírodná, živelná katastrofa", a *Synonymického slovníka slovenčiny*, ktorý k slovu "katastrofa" uvádza tieto synonymá: "pohroma", "nešťastie", "dráma", "tragédia", "rana", "úder"...

1. JÓBOVO UTRPENIE

Zdá sa, že je ťažké prísť na niečo, čo by človek mohol človek stratíť viac, ako stratil Jób. Prvá časť katastrofy bola vojna¹ a prírodná katastrofa,² kde stratil všetky deti. Potom prišla choroba,³ takže Jób sa dotýkal smrti.⁴

Následky neboli menej hrozné. K strate majetku sa pridalo odcudzenie príbuzných,⁵ strata blízkych priateľov⁶, posmech⁷ a duševné muky.⁸

Prvým dôležitým pozorovaním pri čítaní Jóbových rečí je, že v knihe sa takmer nenachádzajú sťažnosti na fyzickú stránku nešťastia, ale skôr na jeho psychický dopad.

dx;P; - 3:25, (4:14) strach, des - pojem označuje *triašku* spôsobenú strachom alebo radosťou. Ide teda o taký silný duševný cit, ktorý až fyzicky prejaví.

ynIyEt'a/Y<w: Lebo *hrôza*, ktorej som sa desil, prišla na mňa, to, čoho som sa
yTid>x;P' dx;p; bál, prichádza.
yKi
`yli aboy"
yTir>gOy"
rv,a]w:

¹ Potom jedného dňa, keď Jóbovi synovia a dcéry jedli a pili víno v dome svojho prvorodeného brata, prišiel k nemu posol a vraví: Voly orali a osly sa pásli popri nich, keď zaútočili Sabejci a pobrali ich. Paholkov pobili mečom a len ja sám som unikol, aby som ti to povedal. (1:15, 17 tu aj ďalej používam vlastný preklad).

² Aj tento ešte hovoril, keď prichádza zasa ďalší a vraví: Tvoji synovia a tvoje dcéry jedli a pili víno v dome svojho prvorodeného brata, keď zrazu sa cez púšť prirútila víchrica a udrela na všetky štyri múry domu, ktorý padol na mladých a pobil ich. Len ja sám som unikol, aby som ti to povedal. (1:16, 19)

³ Potom Satan odišiel spred Hospodina a udrel Jóba boľavými vredmi od podošiev až po temeno (jeho) hlavy, takže si vzal kameninovú črepinu, aby sa ňou škrabal, a pritom sedel v popole. (2:7-8)

⁴ Kožu a mäso mám prilepené na kosti, len o vlas som unikol smrti. (19:20), Moje telo si oblieklo červy, moja koža ako hruda suchej zeme popraskala a mokvá. (7:5) Tvár mi sčervenela od plaču, a na viečkach mám tieň smrti. (16:16)

⁵ Moji príbuzní sa ma vzdali a moji dôverní priatelia na mňa zabudli. (19:14) Môj dych je odporný mojej vlastnej žene a ošklivím sa vlastným súrodencom. (19:17) Protivím sa všetkým svojim dôverníkom a tí, ktorých som miloval, sa obrátili proti mne. (19:19)

⁶ Moji bratia sklamali ako vysychajúci potok, ako záplava sa vziaťujú; ako prúdy zakalené vodou, v ktorom sa ukryl sneh. Ďasom vysychajú a strácajú sa, v horúčave miznú zo svojho miesta. Karavány odbočia zo svojej cesty, vyjdú do pustatiny a hynú. Vyzerali ich karavány z Témy, cestujúci zo Šeby čakali s nádejou. Vyšli na hanbu, lebo sa na ne spoliehali, prišli až tam a boli rozčarovaní. Lebo teraz ste ako mátkvi, pozeráte na ten des a ste prestrašení. (6:15-21).

⁷ Moji priatelia sú moji posmievači, no moje oko pred Bohom slzy roní. (16:20), Okolo mňa je samý posmeškár a moje oko prebýva na ich uštipačnosťach. (17:2) Dal ma ľuďom za porekadlo, alebo: budem dobrý len na odplúvanie do tváre. (17:6), Ale teraz som pre nich posmešnou pesničkou, a stal som sa im prípovedkou. (30:9)

⁸ Desíš ma snami a strašíš vidinami/videniami (7:14), Z tej duše sa mi zhnusil môj život, otvorene vyjadrim svoju sťažnosť, budem hovoriť v horkosti svojej duše. (10:1)

zg<ro - 3:26 (3:17; 14:1) znepokojenie, vzrušenie, zmätok - aj tento pojem v prvotnom význame vyjadruje myšlienku *fyzického trasenia* (napr. zeme) a odvodené znamená strach alebo *paniku*.

yTij.q;v' al{w> Nemám pokoja, nemám utišenia ani oddychu, prišlo *zmätenie*.
 yTiw>l;v' aOl
 `zg<ro aboY"w:
 yTix.n"-al{w>

f[;K; s[;K; - 6:2 (5:12; 10:17; 17:7; 30:13) - znepokojenie, hnev, zármutok, zúfanie - tragické okolnosti vyvolávajú duševný odpor (hnev) a neschopnosť prekonať ich vyvoláva hlboký žiaľ až zúfalstvo.

hW"h; - 6:2 - pád, bieda, skaza - pojem v doslovnom význame vyjadruje predstavu *pádu*, ale častejšie je používaný v prenesenom zmysle *zlyhania, nešťastia* alebo *trápenia*.

yfi[.K; lqeV'yI Kiežby bol dôkladne zvažovaný môj *žiaľ* a celé moje *trápenie*
 lAqv' Wl položené na váhy!
 `dx;y"-Waf.yI
 ~yIn:z>amoB.
 ytiW"h;w>

tW[Bi - 6:4 (od t[;B' z³/aknú sa, vydesi sa - v celej knihe 8x) - hrôza v prítomnosti niečoho ve³/kého a silného, čo pôsobí ú³/ak.

ydIM'[i yD;v; Lebo mám v sebe šípy Všemohúceho, môj duch pije ich jed,
 yCexi yKi zoskupili sa proti mne *hrôzy* (ve³/kého) Boha.
 yxiWr ht'vo
 ~t'm'x] rv,a]
 `ynIWkr>[;y:
 H;Ala/ yteW[Bi

dyaē - 31:23 - pojem označuje fyzické zničenie ("deô skazy" Dt 32:35, Jer 46:21). Pozoruhodné však je, že Jób sa aj tu s³ /ažuje skôr na *strach* (**dx;p;**), ako na fyzickú skazu.

lae dyaē yl;ae Lebo *pohroma* od Boha je mojím *postrachom*
 dx;p; yKi

hh'L'B; - 30:15 - neš³ /astie, strašná udalosť - Jób tu znovu dáva do súvisu fyzické neš³ /astie so stratou cti a pocitu bezpečia.

@Dor>Ti tAhL'B; yl;[' Dovalilo sa na mňa *nešťastie*, moju česť naháňajú
 %P;h.h' ako vietor a moja moje bezpečie zmizlo ako oblak
 `yti['vuy> hr'b.[' b['k.W
 ytib'dIn> x;WrK'

ynI[\ - 30:16 - chudoba, utrpenie - bieda má za následok duševný stav bezmocnosti
 yvip.n: %PeT;v.Ti a teraz sa moja duša vo mne rozliala, zachvacujú ma dni *biedy*
 yl;[' hT'[';w>
 `ynI[o-ymey>
 ynIWzx]ayO

Prvé pozorovanie Jóbneho utrpenia prostredníctvom pojmov, ktoré používa, naznačuje, že ho najviac trápi vnútorná, duševná bolesť a fyzické stránky svojej straty takmer vždy dáva do súvisu s citom strachu, bezmocnosti a zúfalstva.

2. ODPOVEDE NA JÓBOVO UTRPENIE

Celá kniha Jóbna je vlastne dlhou diskusiou vyplývajúcou zo snahy *zdôvodniť* nešťastie hlavného hrdinu, a tak mu poskytnúť úľavu. Nie je tu zaznamenaný žiadny pokus jeho "pastorálnych poradcov" o fyzickú pomoc - nedávajú mu lieky, nerobia zbierku na náhradu straty majetku ani neorganizujú brigádnicú pomoc na znovuvystavenie zbúraných budov - *len sa rozprávajú*. Jób sa pritom nikde nesťažuje, prečo radšej nepodnikajú niečo praktického, ale spolu s nimi hľadá odpoveď na otázky, ktoré mu spôsobujú utrpenie. Vyriešenie Jóbneho problému sa má začať pochopením jeho príčin.

Katastrofy súčasnosti vyvolávajú podobné svetonázorové otázky, len sa o nich ďaleko menej verejne hovorí. Moderným kresťanom je často blízka myšlienka fyzickej pomoci v nešťastí, ale menej im je jasné, že fyzická pomoc v ohrození bez svetonázorového rámca (tradičnébo "svedectva") a bez poradenstva je veľmi nedostatočná. Otázky vyvolané katastrofami sa dajú zhrnúť pod dve základné kategórie: (1) otázka príčiny a (2) otázka zmyslu. Prvá sa najčastejšie formuluje jednoslovnou opytovacou vetou "Prečo?" a druhá slovom "Načo?". Odpoveď na jednu z nich môže byť odpoveďou na obe.

2.1 Prečo? (Je svet zrozumiteľný?)

Základná orientácia v realite je podmienená poznaním jej zákonitostí. Poznanie pravidiel zároveň vytvára pocit bezpečia, pretože odstránenie príčin, znamená vyhnutie sa následkom. Vo fyzickej realite je to relatívne jednoduché, oveľa väčšie problémy máme s orientáciou vo svete hodnôt.

Jednou zo všeobecne prijímaných (hoci zrejme najviac porušovaných) zákonitostí je, že nespravodlivosť si zasluhuje trest a naopak, spravodlivosť má byť odmenená. Preto sa v nešťastí každý pýta "zaslúžil som si to?" Keďže v rámci ateistického svetonázoru je táto otázka nezmyselná, treba počítať s tým, že mnohí si ju nepriznajú, alebo ju potlačia.

Otázka nábožných ľudí sa v situácii katastrofy smeruje na Boží charakter: "Prečo to Boh dopustil?" Podtónom je často pochybnosť o jeho spravodlivosti.

2.2 Načo? (Má utrpenie zmysel?)

Kým otázka "Prečo?" sa pýta na logiku katastrofy, na zrozumiteľnosť diania, otázka "Načo?" sa pýta na účel, zmysel alebo cieľ utrpenia. V prípade, že utrpenie nebolo "zavinené" vlastnou vinou, človek aspoň potrebuje vedieť, či ho skúsenosť utrpenia nejako vnútorne obohatí.

Veriaci človek sa touto otázkou pýta na Boží zámer vo svojom živote. Ak ho nevie odhaliť alebo prijať, začína pochybovať o Božej láske a добрote.

2.3 Nedostatočné riešenia

Diskusia v knihe Jób dáva dramaticky a poeticky formulované odpovede práve na otázku príčiny a zmyslu utrpenia človeka. Všetky otázky sa tu riešia v rámci teizmu (podľa všetkých zúčastnených Boh je pôvodcom všetkého diania vo svete), preto odpovede nadobúdajú priamy vzťah k pochopeniu Božieho charakteru.

2.3.1 Tri pramene múdrostvia

Traja Jóbovi priatelia sa snažia zodpovedať Jóbove otázky na základe troch rozličných autorít. Elífaz sa odvoláva na spirituálny pôvod svojich znalostí, Bildad sa dovoláva autority dejín a tradície a Cófár argumentuje neprístupnosťou poznania Boha, čo by sme dnes mohli pomenovať "filozofickým" tvrdením. Elíhú vstupuje do diskusie s odvolaním sa na to, čo by Jób mal vedieť z Božej priamej komunikácie prostredníctvom životných skúseností. Tieto poznatky sa sotva môžu stať prameňom múdrostvia, keďže sú prístupné len osobe, ktorej sú priamo určené.

2.3.1.1 Elífazova odpoveď: argumenty z duchovného sveta

Elífaz opisuje sny, nočné vízie a duchovný pôvod svojich tvrdení.⁹ Chce, aby jeho výroky boli prijímané s bázňou pred tajomným duchovným svetom, ktorý vie viac, ako smrteľníci. Spája sa tu tajomný svet duchovných bytostí so svetom snov a videní, dnes by sme povedali so svetom podvedomia alebo nevedomia.

2.3.1.2 Bildadova odpoveď: argumenty z tradície

Bildadovým prameňom autority sú predchádzajúce generácie.¹⁰ Na overenie spoľahlivosti informácií a vedomostí nestačí jedna generácia, je potrebné načúvať skúsenostiam starých. Pomínutelnosť človeka sa tu prekonáva nemennosťou dávnych a vyskúšaných poučení. Súčasná kultúra západu má s týmto typom autority asi najväčšie problémy.

2.3.1.3 Cófárova odpoveď: argumenty z rozumu

Cófár zdôrazňuje neprístupnú hĺbku poznania Boha.¹¹ Ľudské možnosti sú obmedzené a človeku ostáva len priznať si svoju neschopnosť vystihnúť Božie cesty. Ale vo svojej druhej reči sa Cófár odvoláva na ducha svojej rozumnosti.¹² Cófár sa svojím prvým tvrdením pozoruhodne približuje k zmyslu Božej odpovede Jóbovi (kap. 38-41), ale vzápätí opakuje tie

⁹ Ale ku mne bolo ukradomky prinesené slovo, a moje ucho zachytilo jeho šepkanie pri rozvažovaní nad nočnými videniami, keď padá na ľudí hlboký spánok, stretli ma strach a triaška a moje kosti, koľko ich je, naplnili hrôzou. Nejaký duch prešiel predom mnou, až sa mi zježili chlpy na tele. Zastane, ale nepoznám jeho zjav, jeho podoba je pred mojimi očami, je ticho, vtom počujem hlas... (4:12-16)

¹⁰ Len sa opýtaj predošlého pokolenia a zisti si výsledky skúmania ich otcov, veď my sme tu len od včera a nemáme poznanie, lebo naše dni na zemi sú len tieň. Vari Ťa oni nevyučia? Oni ti to porozprávajú a z vlastného srdca slová prinesú. (8:8-10)

¹¹ Azda Boha preskúmaš, a či bezo zvyšku vystihneš dokonalosť Všemohúceho? Je vyššia ako nebesá - či chceš robiť? Je hlbšia ako Šeol - či môžeš vedieť? Jej miera je dlhšia ako zem a širšia ako more. Ak (či) vymení a dá uväzniť a zvolá súd - kto mu v tom zabráni? Veď on vie, kto sú namyslení, a keď vidí nepravosť, vari jej nevenuje pozornosť? Tupec asi tak nadobudne ostrovtip ako sa divému oslovi narodí ělovek. (11:7-12)

¹² ...mi dáva odpoveď duch z mojej rozumnosti. (20:3)

isté tvrdenia, ktoré vyslovili jeho "predrečníci" a podľa svojej druhej reči v skutočnosti vychádza z rozumového poznania, ktoré "vedecky" zhrňuje ľudské poznanie o Bohu.

2.3.1.4 Elíhuova odpoveď: osobné poznanie Boha

Mladý Elíhu sa ujíma slova po zlyhaní presvedčacích schopností svojich troch spoločníkov a dovoľáva sa Jóbomho poznania Boha prostredníctvom priamej Božej výchovy, ktorú Jób zrejme odmietol, a preto má teraz problém pochopiť svoj životný údel.¹³ Je zaujímavé, že Elíhu nie je v závere knihy kritizovaný, hoci v podstate dochádza k tým istým výsledkom ako traja Jóbomho priatelia.

2.3.2 Výsledky múdroslovného skúmania Jóbomých priateľov

2.3.2.1 Boh je spoľahlivý a predvídateľný

Pre Jóbomých priateľov je neprípustná predstava, že by sa Jóbomho mohlo stať niečo zlé bez toho, aby pre to nejstovalo vysvetlenie v jeho hriechu.¹⁴ Pre nich by to znamenalo, že Boh je nespravodlivý¹⁵ a nekoná podľa obrazu, ktorý vytvorila múdroslovná teológia.¹⁶

2.3.2.2 Spravodlivosť je vždy odmenená, nepravosť vždy potrestaná

Náhle nešťastie je vždy vysvetliteľné nejakou bezbožnosťou¹⁷ alebo bláznovstvom.¹⁸ Jób svojim tvrdením, že nezhršiel a ničím si katastrofu nezaslúžil, drzo protirečí múdrosti zhromaždenej celými generáciami mudrcov.

2.3.3 Jóbomho (proti)múdroslovie

Jób proti týmto tvrdeniam stavia vlastné poznanie Boha, ktoré zahrňuje aj nepredvídateľnosť a suverenitu Božieho konania.

2.3.3.1 Boh je nepredvídateľný

Jóbomho obraz Boha je zložitejší¹⁹ a robí Boha zodpovedným aj za nešťastia postihujúce spravodlivých.²⁰ Na druhej strane sú úspechy bezbožných,²¹ ktorých podľa Jóbomho Boh dokonca podporuje.²² Jób sa nebojí vyhlásiť, že za jeho utrpenie je zodpovedný priamo Všemohúci,²³ a že každá snaha o pokánie by bola márna.²⁴

¹³ Ved' Boh raz, dvakrát prehovorí, ale ty to nespozoruješ. Vo sne, v nočnom videní, keď na ľudí prichádza hlboký spánok, v driemotách na lôžku (33:14-15)

¹⁴ Či nie je hojná tvoja zloba a bez konca tvoje nepravosti? (22:5)

¹⁵ Vari Boh prekrúca právo, alebo či Všemohúci prekrúca spravodlivosť? (8:3) Dozista Boh nepácha zlo a Všemohúci neprevracia právo. (34:12)

¹⁶ Biedneho zachraňuje (5:15) ... v čase hladu ťa vykúpi (5:20) Zo šiestich úzkostí □ a vyslobodí, v siedmich sa □ a nedotkne zlé. (5:19) Svoje oči od spravodlivého neodvráti, ale s kráľmi ho na trón navždy posadí a budú vyvýšení. A ak sú spútaní v okovách povrazmi trápenia poviazaní, tak im (tým) oznámil ich skutok a ich prestúpenie, pretože boli drzí, a (tak im) otvoril sluch pre napomenutie a povedal, aby sa kajali z nepravosti. (36:7-10)

¹⁷ Taký je údel všetkých, ktorí zabúdajú na Boha a očakávanie podliaka zhynie. Jeho nádej sa mu zbrídí a jeho dúfanie je pavučina; oprie sa o svoj dom, ale ten neobstojí, bude ho chytať, ale ten nevydrží. (8:13-15) Bezbožník sa každý deň zmieta strachom, ale počet jeho rokov je pred násilníkom skrytý. (15:20) ... Jeho dni sa predčasne naplnia a jeho vetva sa nerozzelená. Ako vinič strasie svoje nedozrelky, ako oliva nechá opadnúť svoje kvety. (15:32-33)

¹⁸ Videl som, ako blázon zapúš □ a korene, ale znenazdajky je jeho obydlie zničené. (5:3)

¹⁹ U neho je sila aj zdravý rozum, jemu patrí zvedený aj zvodca. (12:16)

²⁰ ... on bezúhonnému aj bezbožnému chystá koniec. (9:22)

²¹ Ako to, že bezbožní ľudia žijú, dosiahnu vysoký vek, ba dokonca nadobudnú veľký majetok? (21:7) Svoje dni dožívajú v blahobytu a náhle zostupujú do Šeolu. (21:13)

²² Na pokoji sú stany podvratníkov, v bezpečí sú tí, čo rozhorčujú Boha, ktorým Boh vlastnou rukou prináša dary. (12:6)

²³ Vedzte teda, že to Boh ma poškodil a chytil ma do svojej siete. (19:6)

²⁴ Keby som sa umyl aj snehovo čistou vodou a ruky očistil v lúhu, aj tak ma potopíš v jame, že sa zošklivím vlastným šatám. (9:30-31)

2.3.3.2 Vec z ľudskej iniciatívy nie je riešiteľná

Podľa Jóba celý problém spočíva v zásadnom rozdieli medzi Bohom a človekom, kvôli ktorému nie je dobre možné vstupovať s ním do súdneho sporu.²⁵ Jób nájstojí na tom, že nestačí, aby sa tu diskutovalo o Bohu.²⁶ Podľa neho do diskusie musí vstúpiť sám Boh.²⁷

2.3.4 Odpoveď "zo zákulisia"

Zdalo by sa, že celý problém Jóbneho utrpenia je vopred vyriešený, keďže kniha nás hneď na začiatku uvádza do zákulisia, kde je opísaná príčina celého diania - Satanov rozhovor s Bohom a jeho útok na Jóba. Vnucuje sa tu otázka, načo je vlastne celá tá dlhá diskusia, keď od začiatku je riešenie jasné? Pozoruhodné je, že úvodné informácie nikde v knihe, dokonca ani v jej závere, nie sú ani spomenuté.

2.4 Osobná Božia reč - jediné riešenie

Problém knihy, ktorý je v úvodných scénach definovaný ako konfrontácia zbožnosti (vzťah Jóba k Hospodinovi) s cenou šťastia (vzťah k blahobytu)²⁸ rieši až Božia osobná odpoveď z búrky. Boh sa naozaj nakoniec ozve, ale nič nevysvetľuje! Kapitoly 38-41 dramaticky opisujú Božie stvorenie od založenia zeme až po vlastnosti silných zvierat (behemót, leviatan). Obsah Božej reči teda *obsahovo nesúvisí s problémom Jóbneho utrpenia*, len mu pripomína jeho ľudskú obmedzenosť. Jób túto "odpoveď" prijíma pokorným priznaním: "Preto odpovedám: Ja som hovoril o veciach, ktoré som nechápal, o divoch, o ktorých neviem" (42:3). "Preto sebou pohľadám a kajam sa v prachu a v popole" (42:6).

Odpoveď na Jóbne otázky o príčinách a zmysle jeho utrpenia napodiv nie je v teologickom alebo filozofickom vysvetlení, ale je *v bytostnom zážitku stretnutia s Bohom*, ktorého výsledok Jób plasticky vyjadruje známymi slovami "Chýr o tebe sa mi dostal do ucha, ale teraz ťa na vlastné oči vidím" (42:5).

Jóbna kniha nepriamo popiera význam teoretickej odpovede na otázky ľudského utrpenia. Človek viac ako filozofické alebo teologické vysvetlenie potrebuje *skúsenosť so vševládny Bohom*.

3. KNIHA JÓBOVA PRE DNEŠOK

Katastrofy nevyhnutne vedú aj dnešného človeka k teologickým úvahám. Ľudia často dokonca kritizujú Boha, v ktorého neveria! Cirkev si na základe Jóbneho príbehu potrebuje pripomenúť niekoľko dôležitých zásad: (1) materiálna pomoc v nešťastí nepostačuje - človek potrebuje hovoriť o zmysle utrpenia. (2) Žiadna všeobecná odpoveď nejstvie. Katastrofy je možné "pravdivo" vysvetliť veľmi protichodnými spôsobmi tak, že teológia stojí proti teológii ako múdroslovie proti múdrosloviu. (3) Trpiaci človek musí osobne začuť Boží hlas! Riešenie nie je v odhalení zákulisia katastrofy, ale v pochopení nášho človečenstva a Božej zvrchovanosti. Výsledkom je implicitná dôvera v múdrosť všetkých Božích ciest.

²⁵ On predsa nie je len tak hoc(i)kto ako ja, aby som mohol ozvať: Poďme spolu na súd! Niet toho, kto by medzi nami rozhodol, kto by na obidvoch/obocho položil svoju ruku. (9:32-33)

²⁶ Chytáte mu stranu? Za Boha vediete spor? (13:8)

²⁷ Poviem Bohu: Neodsudzuj ma! Daj mi vedieť, prečo vedieš so mnou spor! (10:2) Potom zavolaj, a ja odpoviem, alebo ja prehovorím a ty mi odpovieš. (13:22) Veď aj teraz: môj svedok je v nebesiach, ten, čo sa za mňa prihovára, je na výsostiach. (16:19) Vari je moja sťažnosť určená ľuďom? A ak nie je, ako by som nemal byť netrepezlivý? (21:4) Rád by som poznal slová, ktorými odpovie a pochopil, čo mi oznámi. (23:5) Nech mi Všemohúci dá odpoveď! Kiežby som mal môjho odporcu žalobný spis! (31:35)

²⁸ "kožu za kožu" (2:4)